

Silmäterveydenhuollon palveluiden resurssiongelmia ratkaistavissa ottamalla palveluseteli laajaan käyttöön, jo olemassa oleva optikkoliikeverkosto hyödyntäen

Silmäterveydenhuollon peruspalveluita tulee vahvistaa ikääntyvän väestön silmäsairauksien riittävän varhaiseksi tunnistamiseksi ja oikea-aikaiseksi hoitamiseksi.

Yksityiset silmäterveydenhuollon yksiköt – optikkoliikkeet silmälääkärivastaanottoineen ja yksityiset silmäsairaalat – kantavat vastuun suomalaisten silmäterveydenhuollon peruspalveluista. Palveluita käyttää vuosittain noin 1,5 miljoonaa henkilöä [1]. Järjestelmä on yhteiskunnan kannalta taloudellinen: uudet silmäpotilaat ohjautuvat silmälääkärin hoitoon optikoiden lähettäminä ilman, että toiminnasta syntyy yhteiskunnalle kustannuksia.

Väestön ikääntyessä palveluiden tarve moninkertaistuu. Suomessa toimii noin 500 työikäistä silmälääkärinä ja 1500 laillistettua optikkoa, joista yli puolella on rajattu lääkkeenmääräämisoikeus. Kummankaan ammattiryhmän lukumäärän merkittäväksi lisäämiseksi- tai julkisissa yksiköissä toimimaan siirtämiseksi ei ole olemassa taloudellisesti kestäviä ratkaisuja.

1. Huonon näön aiheuttamat kustannukset ovat merkittävä julkinen menoerä

Huono näkö aiheuttaa vuosittain 875 miljoonan euron kustannukset lisääntyneenä terveydenhuollon muiden palveluiden käyttönä ja 781 miljoonan euron menetykset ennen aikaisesta eläköitymisestä johtuen [2]. Yksityisen silmäterveydenhuollon yksikköjen toimintamalleja kehittämällä voidaan saavuttaa vuosittain yli 40 miljoonan euron säästöt [3].

Silmälääkärikäynneistä puolestaan muodostui vuonna 2017 noin 9,5 miljoonan euron sairausvakuutuskustannukset [4]. Vertailun vuoksi: terveyskeskukset lähettivät vuonna 2017 sairaanhoitopiirien silmätautien poliklinikoille noin 37 000 potilasta saamaan kiireetöntä hoitoa [5], josta aiheutui yhteiskunnalle yli 6,0 miljoonan euron kustannukset [6].

2. Väestön vanhetessa menot kasvavat edelleen

Väestön ikääntyminen moninkertaistaa silmäterveydenhuollossa diabetekseen, kaihiin, glaukoomaan ja ikärappeumaan liittyvien tutkimus- ja hoitotapahtumien lukumäärän.

Alentuneen näön, mm. edellä mainittujen sairauksien, aiheuttamat menetykset yhteiskunnalle ovat tällä hetkellä vuosittain vähintään 1,7 miljardia euroa [7]; esimerkiksi huonosti näkevän lonkkamurtumariski on heikkonäköisillä yli kahdeksankertainen ja lievästi heikentyneen näöntarkkuuden omaavilla yli nelinkertainen.

3. Ratkaisuehdotuksemme on helppo toteuttaa

Optikkoliikkeen asema terveydenhuollossa

Terveyskeskuksessa

- ▶ Yleislääkärin tai sairaanhoitajan tutkimuksessa ilmenee näkemiseen tai silmiin liittyvä ongelma, jota ei pystytä selvittämään
- ▶ Asiakas ohjataan julkisen terveydenhuollon asettamat kriteerit* täyttävään **optikkoliikkeeseen**, tarvittaessa suoraan silmälääkärille ▶

Optikkoliikkeessä

- ▶ Optometrismi tekee silmien terveystarkastuksen asiakkaalle markkinahintaan ja aina alle julkisen terveydenhuollon asiakasmaksun
- ▶ Optometrismi raportoi löydökset ICD-10 koodistolla Kantaan THL:n vahvistaman mukaisesti
- ▶ Optometristin tutkimuksista ei kustannuksia julkiselle terveydenhuollossa

Palveluseteli I

- ▶ Optometristin löydöksen perusteella tai selvästi silmälääkärin konsultaatiota tarvittaessa asiakas ohjataan jatkotutkimukseen, esim. silmälääkärin tutkimukseen tai laboratoriotutkimukseen, joka maksetaan palvelusetelillä

*Kriteerit: optikkoliikkeessä tulee työkennellä optometrismi, eli optikko, jolla on lääkeainoikeus sekä silmälääkäri. Liikkeessä tulee olla tarvittavat tutkimusvälineet ja sen täytyy olla liittynyt terveydenhuollon kantajajärjestelmään.

Palveluseteli II

- ▶ Silmälääkärin diagnoosin perusteella hoitosuunnitelman mukainen sairauden hoito ja seuranta palvelusetelillä
- ▶ Silmälääkärin diagnoosin perusteella hoitosuunnitelman mukainen toimenpide palvelusetelillä

Väestön ikääntymisen perustason silmäterveydenhuollossa- ja välillisesti muulle terveydenhuollossa asettamat haasteet ratkaistaan kytkemällä yksityisen terveydenhuollon toimintayksiköt toimimaan yksityisen suunterveydenhuollon tai kuntoutuksen tavoin kiinteänä osana terveydenhuollon kokonaisjärjestelmää ja kehittämällä niissä toimivaa terveydenhuollon työnjakoa.

Optikkoliikkeet yksityisen terveydenhuollon toimintayksiköinä laillistettuine ammattihenkilöineen ovat jo täysin terveydenhuollon sääntelyn piirissä. Uudistuksen osana kannattaa toteuttaa vähäiset lainsäädäntömuutokset terveydenhuollon ammattihenkilöasetukseen ja sairausvakuutuslakiin.

Lisätiedot:

Panu Tast, toimitusjohtaja, Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry, p. 040 5422 227, panu.tast@naery.fi

Tekstissä viitataan lähteeseen seuraavasti:

- [1] GfK ja Taloustutkimus, 2019, 2015
- [2] Tampereen yliopisto ja THL, 2018
- [3] Tekes-raportti, 2016
- [4] Kela, sairausvakuutuslasko, 2019
- [5] HILMO-rekisteri, 2019
- [6] HUS Palveluhinnasto, 2019
- [7] Tampereen Yliopiston ja THL, 2018